

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Over scepsis in de rechtbank

1 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van de correspondentietheorie van waarheid: een uitspraak is waar als deze in overeenstemming is met de feiten 1
- een uitleg dat we volgens Derksen bij onze cognitieve instincten coherentie als criterium voor waarheid gebruiken omdat we iets geloven als het samenhangt met onze overtuigingen 1
- een uitleg dat Derksens houding tegenover waarheid aansluit bij het wetenschappelijk scepticisme omdat hij suggereert dat empirisch-wetenschappelijke waarheidsvinding de juiste is 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens de correspondentietheorie van waarheid is een uitspraak waar als deze in overeenstemming is met de feiten 1
- Volgens Derksen gebruiken we bij onze cognitieve instincten coherentie als criterium voor waarheid, aangezien we vanuit deze instincten informatie als waar beschouwen als deze samenhangt met onze overtuigingen 1
- Derksens houding past beter bij het wetenschappelijk scepticisme dan bij het pyrronisme. Hij wijst de alledaagse waarheidsvinding gebaseerd op cognitieve instincten af en wil dat rechters aan empirisch-wetenschappelijke waarheidsvinding gaan doen. Hij suggereert dat er dan een betrouwbaarder antwoord mogelijk is op de vraag wie de moordenaar is. Een pyrronist zou geen enkel antwoord overtuigender vinden dan een ander, ook al is dat via wetenschappelijke waarheidsvinding tot stand gekomen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de zaak Olaf H. als sceptische paradox:
 - 1 Het OM weet dat Olaf H. de moordenaar is.
 - 2 Het OM weet niet dat de onbekende schutter niet de moordenaar is.
 - 3 Als het OM weet dat Olaf H. de moordenaar is, dan weet het OM dat de onbekende schutter niet de moordenaar is 1
- een uitleg dat het OM volgens een contextualist niet weet dat Olaf H. de moordenaar is: in een rechtszaak moeten volgens een contextualist hoge eisen worden gesteld aan kennis omdat de belangen groot zijn en moet bewering 2 daarom blijven staan 1
- een uitleg dat dat het OM volgens een relevantist niet weet dat Olaf H. de moordenaar is: een rechtszaak is volgens de relevantist een context waarin het sceptische alternatief altijd relevant is 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De zaak Olaf H. is als volgt weer te geven als sceptische paradox:
 - 1 Het OM weet dat Olaf H. de moordenaar is.
 - 2 Het OM weet niet dat de onbekende schutter niet de moordenaar is.
 - 3 Als het OM weet dat Olaf H. de moordenaar is, dan weet het OM dat de onbekende schutter niet de moordenaar is 1
- Volgens een contextualist zouden er in een rechtszaak hoge eisen worden gesteld aan 'weten dat' omdat bij een uitspraak in een rechtszaak de belangen groot zijn. De tweede bewering van de sceptische paradox is in deze context dus waar: het OM kan niet uitsluiten dat er een andere moordenaar kan zijn en kan volgens de derde bewering in de paradox dus ook niet weten dat Olaf H. de moordenaar is 1
- Volgens een relevantist bepaalt de context of een sceptisch alternatief relevant is en dus moet worden uitgesloten. En in de context van een rechtszaak is de mogelijkheid van een andere moordenaar altijd relevant. Aangezien dat in de zaak van Olaf H. niet uitgesloten kan worden, weet het OM niet dat Olaf H. de moordenaar is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de verdediging alternatieven biedt voor het schuldscenario en dus cartesiaans te werk gaat 1
- een uitleg dat Derksens conclusie laat zien dat er voor zowel het onschuld- als het schuldscenario evenveel bewijzen zijn en dus pyrronistisch is 1
- een argumentatie of de cartesiaanse manier in het geval van deze rechtszaak nuttig of nadelig is voor de rechter 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De verdediging biedt alternatieven voor het schuldscenario. Als iemand niet kan schieten is het niet aannemelijk dat hij met drie kogels drie mensen zo precies kon raken en als je een moord pleegt laat je niet zomaar een bon met je naam erop liggen op de plaats delict. Met deze redeneringen geeft de verdediging aan dat het alternatief dat Olaf H. onschuldig is en er dus een andere dader is, net zo goed kan. Het aangeven van alternatieven past bij de manier waarop een cartesiaanse scepticus te werk zou gaan 1
 - Derksens conclusie luidt dat de bewijzen zowel passen bij het schuldscenario als bij het onschuldscenario. Dat past bij de manier waarop een pyrronist met deze kennisclaims zou omgaan. Die gaat er namelijk van uit dat het onmogelijk is om tegengestelde argumenten vanuit een neutraal standpunt tegen elkaar af te wegen 1
 - De cartesiaanse manier is in het geval van deze rechtszaak nuttig. Methodische twijfel kan een rechter helpen om alternatieve scenario's van de verdediging serieus te nemen en niet mee te gaan met de tunnelvisie van het OM dat zijn eigen gelijk probeert te bevestigen 1
- of
- De cartesiaanse manier is in het geval van deze rechtszaak nadelig, omdat daarmee ook compleet vergezochte, theoretische scenario's uitgesloten zouden moeten worden. Dan moet een rechter zich er straks serieus over gaan buigen dat er wellicht helemaal geen moord is gepleegd, maar dat de autohandelaar het zelf heeft gedaan, of dat gewelddadige aliens zijn winkel waren binnengedrongen. Dergelijke scenario's vallen volledig buiten het idee van 'gerede twijfel' dat wel nuttig is voor een rechter 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de genoemde methodologische fout is op te lossen met een methode gericht op falsificatie: er moeten tegenvoorbeelden worden gezocht zoals bewijs voor een onschuldscenario 1
- een uitleg dat Derksens opvatting aansluit bij de wetenschapsopvatting van Popper omdat ook de opvatting van Derksen gericht is op weerlegging 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De methodologische fout betreft het zoeken naar passend bewijsmateriaal als bevestiging van wat het OM al denkt. Terwijl het OM juist op zoek zou moeten naar mogelijke alternatieve scenario's. Pas wanneer is geprobeerd dat wat het OM al denkt, te weerleggen en dit niet gelukt is, wordt het bewijs van het OM overtuigender 1
- Dit sluit aan bij de wetenschapsopvatting van Popper. Door uit te gaan van het falsificatiecriterium, waarbij wordt gezocht naar weerleggingen van een theorie of hypothese worden theorieën veel scherper getoetst aan experimenten/de werkelijkheid. De methodologische fout die het OM volgens Derksen maakt, kan dus voorkomen worden met deze wetenschapsopvatting van Popper 1

5 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het sprongetje van Scholten abductief is: het is een intuïtieve sprong / denkstap naar een mogelijke verklaring 1
- een argument met deze abductie vóór de opvatting dat Nederlandse rechters niet integer zijn ten opzichte van hun wereldbeeld bij het tot stand komen van een veroordeling: door de abductieve sprong kunnen rechters tegenwerpingen negeren 1
- een argument op basis van deze abductie tegen de opvatting dat Nederlandse rechters niet integer zijn ten opzichte van hun wereldbeeld bij het tot stand komen van een veroordeling: de abductieve sprong is een afleiding naar de beste verklaring en brengt integriteit ten opzichte van hun wereldbeeld niet in gevaar 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het intuïtieve sprongetje van Scholten is abductief. Een rechter voelt ‘aan zijn water’ dat de bewijsmiddelen inderdaad overtuigend zijn als verklaring voor een moord of wat voor misdrijf dan ook. Dat is geen zekerheid, de intuïtieve sprong is een denkstap naar een mogelijke verklaring 1
- Als een rechter ‘aan zijn water’ voelt dat een verdachte schuldig is, kan deze intuïtieve zekerheid makkelijk tot stand komen door zelfbedrog: hij negeert nieuwe informatie in zijn wereldbeeld en doet zijn ogen dicht voor de tegenwerpingen die passen bij het onschuldscenario. Dan komt hij tot een veroordeling die weliswaar rationeel is, want weloverwogen via twee bewijsmiddelen en overtuigd-zijn, maar niet integer, want hij negeert de mogelijke tegenwerpingen in zijn wereldbeeld, in dit geval het geheel van zijn overtuigingen die betrekking hebben op de rechtszaak 1
- De abductieve sprong brengt de integriteit van de rechter ten opzichte van zijn wereldbeeld helemaal niet in gevaar. Het sprongetje van Scholten is namelijk een voorbeeld van een afleiding naar de beste verklaring en hoeft helemaal niet te betekenen dat de rechter zichzelf bedriegt door tegenwerpingen te negeren. Het ‘aan zijn water voelen’ komt zoals in tekst 3 staat tot stand doordat de rechter ‘wikt en weegt’: hij beoordeelt dus juist heel weloverwogen de nieuwe informatie – in dit geval de tegenwerpingen van de verdediging – binnen het geheel van zijn overtuigingen die betrekking hebben op deze rechtszaak (zijn wereldbeeld). Van een gebrek aan integriteit ten opzichte van zijn wereldbeeld door zelfbedrog, rationaliseren of negeren, is dus helemaal geen sprake 1

6 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met Agrippa’s trillemma dat verantwoorde overtuigingen voor rechters onmogelijk zijn vanwege oneindige regressie, onherleidbare basisovertuigingen en coherentie: er is altijd een mogelijkheid dat je het toch nog niet goed genoeg gerechtvaardigd hebt 1
- een argument vanuit de plichtethiek dat het Nederlandse rechtssysteem moet worden aangepast zodat zaken makkelijker heropend kunnen worden: voorkomen dat onschuldigen achter tralies komen is in overeenstemming met de categorische imperatief 1
- een argument vanuit de gevolgenethiek dat het Nederlandse rechtssysteem moet worden aangepast zodat zaken makkelijker heropend kunnen worden: hoe minder mensen onschuldig achter tralies, hoe groter het geluk 1
- een afweging tussen beide ethische theorieën met het onderscheid tussen de instrumentele en intrinsieke waarde van de mens 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Agrippa's trilemma zegt dat verantwoorde overtuigingen niet mogelijk zijn. Overtuigingen worden namelijk of verantwoord met een volgende overtuiging hetgeen tot oneindige regressie leidt. Een rechter zou dan nooit een overtuiging kunnen krijgen op basis waarvan hij kan veroordelen. Of overtuigingen worden verantwoord met onherleidbare basisovertuigingen waarvan niet valt te bewijzen waarom die zonder meer waar zijn, het sprongetje van Scholten bijvoorbeeld, hetgeen uiteindelijk best een foute 'zekerheid' zou kunnen zijn. Of de rechters verantwoorden hun overtuiging volgens Agrippa met andere overtuigingen die coherent zijn met de eerste overtuiging. Maar dat ze met elkaar samenhangen, wil nog niet zeggen dat de overtuiging ook klopt. Die kan nog altijd fout zijn, zodat er toch een onschuldige achter de tralies verdwijnt

1
 - Vanuit de plichtethiek is een handeling moreel juist als deze in overeenstemming is met de categorische imperatief. Het vaker heropenen van zaken, waardoor fouten worden opgemerkt en er geen onschuldige meer achter de tralies verdwijnt, doet recht aan de plicht om een mens nooit als middel maar altijd als doel op zich te behandelen en de plicht om iedereen gelijk te behandelen

1
 - Vanuit de gevolgenethiek is een handeling moreel juist als deze het grootste geluk voor het grootste aantal mensen oplevert. Onschuldigen achter de tralies leidt er eerder toe dat mensen bang en ongelukkig worden, 'je kan zomaar onschuldig in de gevangenis belanden'. Als zaken vaker heropend worden en er dus minder onschuldigen achter tralies verdwijnen, zullen er dus meer mensen gelukkig zijn

1
 - Wat mij betreft telt de intrinsieke waarde van de mens zwaarder dan de instrumentele waarde. Ik ben dan ook eerder een voorstander van de plichtethiek waarin de mens als doel op zich wordt gezien. In de gevolgenethiek heiligt het doel soms de middelen en wordt in die zin meer van de instrumentele waarde van de mens uitgegaan. Dat er bij het aanpassen van het rechtssysteem misschien meer schuldigen vrij rond komen te lopen, is natuurlijk een spijtige bijkomstigheid, maar de morele plicht om de intrinsieke waarde van de mens voorop te stellen en dus te voorkomen dat onschuldigen achter de tralies verdwijnen, staat voorop

1
- of
- Ik ben een voorstander van de gevolgenethiek. De intrinsieke waarde van de mens vooropstellen, zoals in de plichtethiek gebeurt, levert niet altijd het grootste geluk voor het grootste aantal mensen op. Om dat te bereiken moet je soms iets, of zelfs iemand, offeren. Bij het al dan niet aanpassen van het rechtssysteem, waarbij geldt: liever een schuldige vrij dan een onschuldige achter de tralies, moet je volgens mij dus altijd kijken of dit uiteindelijk het geluk maximaliseert: worden er meer mensen gelukkig als er minder onschuldigen achter de tralies komen of worden er meer mensen gelukkig als er minder schuldigen vrij rondlopen?

1